

การสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต: อดีต ปัจจุบัน อนาคต
TEACHING MONTESSORI METHOD FOR STUDENTS IN EARLY CHILDHOOD
EDUCATION PROGRAM, SUAN DUSIT UNIVERSITY: PAST PRESENT FUTURE

จุฬินทิพา นพคุณ*
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Chulintipa Nopakhun*
Faculty of Education, Suan Dusit University

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมุ่งอธิบายถึงความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ ที่มีการพัฒนาการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำเสนอถึงความเป็นมาของการสอนแบบมอนเตสซอรี การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี และผู้เรียนในระบบมอนเตสซอรี เชื่อมโยงถึงการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารหลักฐานที่สำคัญในอดีตเกี่ยวกับการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และนำเสนอวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริงผ่านการสร้างองค์ความรู้ การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติจริง เชื่อมโยงไปสู่การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีในอนาคตที่ผู้เรียนต้องสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้ในอนาคต

คำสำคัญ: การสอนแบบมอนเตสซอรี อดีต ปัจจุบัน อนาคต

Abstract

This article presents past, present and future information on teaching montessori method to early childhood students, Suan Dusit University. This article describes the connection of events during various periods of development of montessori instruction to early childhood education students. By presenting the history of teaching montessori method , teaching montessori method and students in the montessori system, this article links to the study of historical evidence on the teaching of montessori to early childhood students, Suan Dusit University and presents a method of teaching montessori teaching to students in the field of early childhood education, Suan Dusit University at present. This enables learners to engage in true learning through the creation of knowledge, study visit and practice. This article describes the future montessori course that students need to be able to apply the knowledge in their classroom in the future.

Keywords: Teaching Montessori Method, Past, Present, Future

บทนำ

จากความเชื่อที่ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้คนเกิดการพัฒนา และเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและประเทศชาติ ดังคำกล่าวของ Nelson Mandela อดีตประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ.1993 ที่ว่า “การศึกษาคืออาวุธที่ทรงอำนาจที่เราสามารถใช้เปลี่ยนแปลงโลกได้” แสดงให้เห็นความสำคัญว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและมีภาระหน้าที่ของการสร้างคนให้มีคุณภาพนั้นก็คือ “ครู” อันมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันกับการให้การศึกษาและการสร้างคนให้มีคุณภาพในเวลาเดียวกัน (Satayapetch, 2015) การสอนแบบมอนเตสซอรีนั้นเป็นนวัตกรรมการสอนหนึ่งที่มีความน่าสนใจและไม่ล้าสมัยแม้เวลาจะผ่านไปกว่า 100 ปีแล้ว เนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยครูในระบบมอนเตสซอรีนับเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน และนับเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมและเป็นผู้ร่วมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากครูที่มีความพร้อมความเข้าใจในตัวเด็กแต่ละคนจะรู้ว่าเวลาใดควรเข้าไปช่วยเหลือเด็ก และเวลาใดควรถอยออกมาเพื่อให้เด็กได้มีอิสระและเป็นตัวของตัวเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนมีสมาธิในการทำงานโดยไม่ถูกรบกวนจากครูหรือจากเพื่อนในห้องเรียน โดยเด็กจะได้รับการส่งเสริมหรือถูกปิดกั้นนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของครู (Bhulpat, 2016) ดังนั้นนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพครูปฐมวัยในอนาคตควรจะได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจถึงบทบาทครูมอนเตสซอรี รวมทั้งหลักการสอนที่สำคัญของมอนเตสซอรีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในอนาคต

ความเป็นมาของการสอนแบบมอนเตสซอรี

มอนเตสซอรีเป็นการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญ ผู้ริเริ่มการสอนนี้ คือ ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี (Dr.Maria Montessori) แพทย์หญิงชาวอิตาลีที่มีความเชื่อว่า “การให้การศึกษาแก่เด็กในวัยเริ่มต้น ไม่ใช่การนำความรู้ไปบอกเด็ก แต่ควรเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เจริญเติบโตไปตามความต้องการทางธรรมชาติของเขา” มอนเตสซอรีเริ่มต้นนำแนวการสอนนี้ไปใช้กับเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้า โดยประดิษฐ์สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นหัวใจสำคัญในการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง โดยเน้นการฝึกฝนทางด้านประสาทสัมผัสจับต้องบิดหรือหมุนด้วยมือ เพื่อให้สมองทำหน้าที่ตอบสนองได้ เด็กๆ จะได้เรียนรู้ความสำเร็จ ความล้มเหลว รู้จักแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง เกิดแรงผลักดันที่เด็กทำให้เกิดขึ้นเอง และมีระเบียบวินัยที่เกิดจากความเป็นอิสระของเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องมีคำชมของผู้ใหญ่ หรือการให้รางวัลและการลงโทษ มอนเตสซอรีประสบความสำเร็จอย่างยิ่งเมื่อเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้าเหล่านั้นสามารถอ่าน เขียน สอบผ่านและเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ และยังใช้ได้ผลกับเด็กปกติอีกด้วย วิธีการสอนของมอนเตสซอรีจึงเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลก

การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี

การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้สำหรับเด็กโดยมีครูเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมือนบ้าน และเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้เสรีภาพแก่เด็ก ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ใช้จิตใจสัมผัสสิ่งแวดล้อม โดยครูคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ของเด็กและยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีจะคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ จัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ให้เด็กได้ฝึกทักษะกลไกผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อทำให้เกิดการรับรู้โดยผ่านการรู้จักควบคุมการทำงานด้วยตัวเอง เพราะมอนเตสซอรีเชื่อว่า เด็กคือผู้รู้ความต้องการของตนเองและมีความสามารถที่จะซึมซับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมได้ (Krisorapong, 2001)

สิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์นั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี สิ่งแวดล้อมของห้องเรียนต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็ก จัดวางรูปแบบเพื่อช่วยให้เด็กได้พบความสำเร็จ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยการที่เด็กได้เข้าไปสัมผัสกับงานที่ตนเองได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน การเรียนแบบนี้ต้องการพื้นที่ว่างสำหรับเด็ก เพื่อเด็กจะได้นั่งทำงานทั้งบนเก้าอี้และพื้นด้วยการปูพรม ปูเสื่อ อุปกรณ์จัดทำด้วยสื่ออื่นๆ และนำหนักเบา การเลือกอุปกรณ์ประกอบต่างๆ จะเลือกมาเป็นส่วนประกอบทำให้เกิดความสวยงาม อุปกรณ์ที่ไม่สมบูรณ์จะต้องนำออกไปจากชั้นวางอุปกรณ์ ห้องต่างๆ รวมถึงบริเวณภายในภายนอกเปิดติดต่อถึงกันได้ เด็กมีความรับผิดชอบในการจัดห้องให้สะอาดและมีระเบียบ อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีแต่ละชิ้นจะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะจุดเน้นอยู่ที่การเรียนรู้โครงสร้างของอุปกรณ์ที่จัดไว้โดยผ่านทางประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว อุปกรณ์แต่ละชิ้นครู

จะต้องสาธิตการใช้อุปกรณ์ให้เด็กดูก่อน ด้วยวิธีการที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจและอยากทำงานกับอุปกรณ์นั้นต่อไป อุปกรณ์จะมีลำดับความยากง่ายต่อเนื่องกันไป มีความสัมพันธ์กับวิชาที่เรียนต่อไป และตอบสนองความต้องการสำหรับช่วงเวลาหลักของชีวิต อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีเกี่ยวข้องกับชีวิตในสังคมและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ มีจุดเด่น ดูเรียบง่าย น่าสนใจ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องได้ด้วยตนเอง มีความละเอียดลออ ที่ครูผู้ใช้ต้องทำความเข้าใจในวิธีการที่จะนำเสนอต่อเด็ก ในการสอนแบบมอนเตสซอรีจะจัดหลักสูตรการสอน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (Bhulpat, 2007)

1. กลุ่มประสบการณ์ชีวิต (Practical Life) เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งให้เด็กได้ฝึกหัดในการดูแลตนเอง (Care of Life) ในการดูแลและควบคุมสิ่งแวดล้อม (Control of Environment) และพัฒนาการทักษะทางสังคม (Development of Social Skill) จุดประสงค์ของการทำงานกับอุปกรณ์ต่างๆ ในกลุ่มวิชานี้ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความเป็นอิสระ มีสมาธิ มีการประสานสัมพันธ์ที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและยอมรับนับถือตนเอง มีความตระหนักทางด้านสังคม สร้างความมีระเบียบในห้องเรียน และสติปัญญาได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน อุปกรณ์ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต เช่น ชุดเครื่องแต่งกาย การเทแห้ง เทน้ำ พับผ้า ฯลฯ เพื่อช่วยให้เด็กได้รู้จักดูแลตนเอง การกวาดขยะ การเช็ด การรดน้ำต้นไม้ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้รู้จักดูแลและควบคุมสิ่งแวดล้อม การรู้จักมารยาททางสังคมกล่าวคำทักทาย การเชื่อเชียว เคารพข้อตกลง การจัดโต๊ะบริการของว่าง อาหาร ฯลฯ เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาทางด้านทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก

2. กลุ่มประสาทสัมผัส (Sensorial Education) เป็นกลุ่มวิชาที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทางด้านประสาทสัมผัสทั้งห้าและให้เด็กได้แนวคิดใหม่จากการที่ได้มีประสบการณ์และได้ฝึกหัด ช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีความละเอียดลออในการสังเกต แยกแยะ มองเห็นวิธีการทำงานที่เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนและรู้จักที่จะควบคุมความผิดพลาดในการทำงาน รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง เด็กจะมีโอกาสได้คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากอุปกรณ์ต่างๆ ที่ได้จัดไว้ให้ การทำงานจะช่วยสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้น กล้ามเนื้อได้รับการพัฒนา และกลุ่มวิชานี้ช่วยวางพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไปของเด็กในด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน วิทยาศาสตร์ ดนตรี ฯลฯ อุปกรณ์ในกลุ่มประสาทสัมผัส เช่น ทรงกระบอกมีลูก หอคอยสี่เหลี่ยม บันไดสีน้ำตาล ฯลฯ ช่วยให้เด็กรับรู้เกี่ยวกับมิติ ควบคุมการเรียงลำดับ ได้ภาพที่สัมพันธ์กับคณิตศาสตร์ ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือ เพื่อช่วยในการควบคุมการจับดินสอต่อไป กล้องเสียงที่เด็กได้เขย่ากระบอกทีละคู่แล้วจับคู่กระบอกที่ต่างสีกันแต่มีเสียงเหมือนกัน ช่วยพัฒนาทักษะการฟัง และช่วยในการพัฒนาประสบการณ์ในการจับคู่รูปทรงเรขาคณิตที่ช่วยให้เด็กได้คุ้นเคยกับรูปทรงต่างๆ รู้จักชื่อ และตระหนักถึงรูปทรงที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม

3. กลุ่มวิชาการ (Academic) เป็นกลุ่มที่ครอบคลุมวิชาการต่างๆ ที่จะเป็พื้นฐานในการเรียนต่อไป ทั้งคณิตศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ ฯลฯ กลุ่มวิชานี้มุ่งหวังให้เด็กมีประสบการณ์พื้นฐานของการนับ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม รู้จักจำนวนการบวกการลบ ไปตามลำดับของการเรียนรู้ตามวัย ให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางด้านภาษา การเตรียมความพร้อมในการอ่านการเขียน โดยให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากสิ่งแวดล้อม ได้ดูแลสัตว์เลี้ยง พืชผัก จัดสภาพให้เด็กได้เรียนรู้

วัฒนธรรมของตนเอง รู้จักสภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ อุปกรณ์ในกลุ่มวิชาการ เช่น แขนงไม้สีแดง เพื่อให้เด็กได้นับ 1 ไปถึง 10 รวมทั้งให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวน เช่น 2 มากกว่า 1 อยู่ 1 ทราบลำดับของตัวเลขจาก 1-10 แผ่นภาพโลหะ 10 แผ่น ที่มีรูปเรขาคณิตในกรอบที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการจับดินสอให้ถูกต้องและมีผลทางอ้อมทางศิลปะในการพัฒนารูปแบบและการระบายสี บัตรตัวเลขและบัตรตัวอักษรกระดาษรายเพื่อให้เด็กได้รู้จักสังเกตตัวเลข ตัวอักษร ออกเสียง ได้ถูกต้อง และการเตรียมเด็กสำหรับการเขียน ลูกโลกที่แสดงพื้นดิน พื้นน้ำ ทวีป ประเทศ ล้วนแต่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์รอบตัว การจัดบริเวณให้เด็กได้ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ช่วยให้เด็กรู้จักการสังเกต การเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต รู้จักการดูแลรักษาให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการดูแลสวนเช่นเดียวกับการดูแลในห้องเรียน

ข้อดีของการสอนแบบมอนเตสซอรี

สำหรับในประเทศไทย ได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบมอนเตสซอรีไว้หลายเรื่อง อาทิ Magaje (1998) Laosuwanpong (1998) Wetchapan (2002) Wongwichit (2000) Kuaysomboon (1999) พบว่า การสอนแบบมอนเตสซอรีช่วยให้เด็กทั้งที่ปกติ และมีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพฤติกรรม ความสามารถและการแสดงออกด้านต่างๆ ที่สูงขึ้นนอกจากนั้นการสอนแบบมอนเตสซอรียังทำให้เด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการ ดังนี้ Bhulpat (2006)

1. **มีความรักในความมีระเบียบ** เด็กที่ทำตัวได้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมของมอนเตสซอรีแล้ว จะแสดงออกถึงการมีความสุขที่จะจัดสิ่งต่างๆ ให้มีระเบียบเรียบร้อย เพราะอุปกรณ์และของทุกอย่างมีที่วาง เฉพาะเป็นลำดับอยู่แล้ว
2. **รักในการทำงาน** เด็กจะแสดงออกมาให้เห็นถึงสมาธิในการทำงานที่เลือก มอนเตสซอรีได้ บอกว่างานที่เด็กได้เลือกขึ้นมาเองตามธรรมชาติของเด็กคือสิ่งที่เด็กอยากจะทำ อยากจะรู้ เด็กจะมีสมาธิในการทำงาน เพราะงานหรือกิจกรรมที่เด็กเลือกนั้นตรงตามความต้องการของเขา
3. **สัมพันธ์กับความจริง** มอนเตสซอรีจะบอกว่าเด็กจะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่แสวงหาและ เข้าใจในสิ่งแวดล้อม จะต้องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความหยั่งรู้ถึงลักษณะของความจริงในขณะที่ เรียนรู้ และปรับเข้าสู่สิ่งแวดล้อม
4. **รักในความสงบและทำงานได้คนเดียว** เด็กควรจะมีพลังของสมาธิสูงขึ้นเมื่อทำงานอยู่กับ เด็กคนอื่น เด็กมีสิทธิที่จะทำงานคนเดียวโดยไม่มีใครมารบกวน นั่นคือ ให้ความเคารพต่อตัวเด็ก เด็กจะไม่ ถูกบังคับให้ไปทำงานร่วมกับคนอื่นโดยที่ไม่เต็มใจมอนเตสซอรีสังเกตพบว่าในเวลาลงบของเด็กลูกนี้จะเป็นเวลาช่วงสั้นๆ นอกจากจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกของความมีวินัยในตนเองแล้ว ยังได้ช่วยสร้างความสงบ สุขภายในจิตใจแก่เด็กด้วย

5. **ความเป็นเจ้าของ** เด็กควรแสดงให้เห็นชัดเจนขึ้นตามลำดับว่า ไม่ทำตัวเป็นเจ้าของวัสดุอุปกรณ์ใด เพราะว่าอุปกรณ์ต่างๆ จะเป็นการใช้ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมเอาไว้ให้ เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือก เด็กจะสนใจในสิ่งที่เลือกมาเพื่อจะได้รับความรู้จากสิ่งนั้น

6. **มีความเชื่อฟัง** เด็กควรแสดงให้เห็นถึงการยอมรับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จากความเชื่อฟังนี้จะได้พัฒนาความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็ก

7. **พลังในการปฏิบัติจากสิ่งที่เลือก** เด็กควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการที่จะเลือกแยกแยะ จากสิ่งแวดล้อม ถ้าได้ทำงานที่เหมาะสมเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งนั้น เพื่อขยายความรู้ต่อไป เด็กจะได้รับประสบการณ์และเกิดความพึงพอใจจากการทำงานได้เสร็จสมบูรณ์ ส่วนนี้คือจุดเน้นของมอนเตสซอรีที่ให้ความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อมโดยจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้เข้าใจสิ่งแวดล้อม การที่เด็กได้รับการกระตุ้นให้เลือกได้อย่างเหมาะสมนี้ แรงจูงใจภายในของเด็กจะพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีได้ออกแบบมาเพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาพลังของสมาธิและวินัยของตนเอง

8. **ความมีอิสระในการริเริ่ม** เด็กควรแสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระ เด็กต้องการความร่วมมือจากคนรอบข้างที่จะช่วยให้ได้มีอิสระตามขั้นตอนของพัฒนาการ ส่วนนี้จะช่วยเพิ่มความสามารถของเด็กในการที่จะคิดริเริ่ม

9. **มีวินัยในตนเอง** เด็กควรแสดงให้เห็นว่ามีพลังของวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่ให้อิสระและเสรีภาพ อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีออกแบบมาเฉพาะที่จะกระตุ้นในเรื่องนี้ มอนเตสซอรีได้กล่าวเอาไว้ว่า การเชื่อฟังและวินัยในตนเองเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการที่เด็กจะพัฒนาความตั้งใจของตน

10. **ร่าเริง** เด็กควรแสดงให้เห็นว่ามีความพอใจ ทำงานได้อย่างสงบกับเพื่อนและซึมซับกิจกรรมของแต่ละคน เด็กควรจะได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง

11. **การทำงานร่วมกับผู้อื่น** เมื่อได้เรียนรู้การแบ่งปันอุปกรณ์จากการทำงานคนเดียว ต่อมาเด็กก็จะต้องรู้จักการทำงานร่วมกัน

การสอนมอนเตสซอรีให้นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในอดีต

จากข้อความตอนหนึ่งในหนังสือของคุณหญิงเบญจา แสงมลิ ปรมาจารย์ด้านการอนุบาลไทย Sangmali (2007) กล่าวถึงเหตุการณ์เมื่อย้อนกลับไปในอดีตก่อน พ.ศ. 2482 ว่าการอนุบาลศึกษาของไทย ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพราะมีโรงเรียนเอกชนเพียง 2 แห่ง ที่จัดสอนระดับชั้นอนุบาล คือ โรงเรียนมาแตร์เดอี และโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยแต่ก็ยังไม่ได้อบรมเต็มรูปแบบ การจัดการศึกษาระดับอนุบาลของมาตามมอนเตสซอรี เน้นเพียงการให้เด็กร้องเพลง เล่น และ แสดงภาพประกอบตัวอักษรเท่านั้นเมื่อหม่อมเจ้ารัชฎาภิเศก โสณกุล อธิบดีกรมศึกษาธิการ ซึ่งเป็นเพียงกรมเดียวของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงธรรมการ) ในขณะนั้นได้เล็งเห็นว่าการอนุบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็ก จึงมีนโยบายที่จะจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลของรัฐขึ้น โดยในปี พ.ศ.2482 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งกรมการ

3 คน เพื่อพิจารณาจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลเต็มรูปแบบขึ้น ได้แก่ หม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย นายนาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ท่านเคยเรียนการอนุบาลมอนเตสซอรีที่ประเทศอิตาลี) และนางแพทยพัทยภาคย์ (หัวหน้านางพยาบาลศิริราช)

คณะกรรมการ ได้ตกลงว่า ให้โรงเรียนอนุบาลรับเด็กอายุ สามขวบครึ่งเข้าเรียนแบบมอนเตสซอรี คือ ร้องเพลงเล่านิทาน เน้นเรียนรู้จากการเล่น เช่น ให้สังเกตอักษรกับภาพจับคู่กัน ให้เล่นรูปทรงต่างๆ รวมทั้งดูแล อบรม สร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็กๆ เช่น รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ สุขนิสัยในการกินอยู่ การมีเพื่อน ความมีน้ำใจ ฯลฯ เพื่อพัฒนาร่างกาย และ จิตใจของเด็ก ไปในแนวทางที่ถูกต้องดีงาม เพื่อที่จะให้การดำเนินงานด้านอนุบาลศึกษาเป็นไปตามโครงการกระทรวงศึกษา จึงประกาศรับสมัครสอบ คัดเลือก ผู้สนใจไปศึกษา และดูงานการอนุบาลศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่น เป็นเวลา 6 เดือน เพื่อให้มีความรู้และกลับมา ช่วยจัดตั้งโรงเรียนอนุบาล ผู้ที่สอบได้ คือ นางจิตรา ทองแถม ณ อยุธยา (คุณหญิงจิตรา ทองแถม ณ อยุธยา) เมื่อกลับมาจึงจัดเตรียมดำเนินงานโรงเรียนอนุบาลใน ปี พ.ศ. 2482 ในระหว่างการดำเนินการ จัดตั้งโรงเรียนอนุบาลเมื่อปี พ.ศ. 2482 นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้วางแผนจัดเตรียมครูอนุบาลให้กลับมา รับราชการในโครงการนี้ จึงประกาศสอบคัดเลือกครูเพื่อไปเรียนวิชาอนุบาลที่ประเทศญี่ปุ่น มีผู้ผ่านการคัดเลือก 4 คน คือ นางสาวสมถวิล สวยสำรอง (สังขทรัพย์) นางสาวเบญจา ตุงคะศิริ (คุณหญิงเบญจา แสงมลิ) นางสาวสรสวดี วรรณโกวิท และ นางสาวเอื้อมทิพย์ เปรมะโยธิน (วินิจฉัยกุล) ซึ่งถือว่าทั้ง 4 คนนี้ เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการวางรากฐานการสอนในโรงเรียนอนุบาล

ขณะนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้รับเงินบริจาคของนางสาวลออ หลิมเซ่งไถ่ จำนวน แปดหมื่นบาท จึงได้นำเงินจำนวนดังกล่าวสร้างตึกอนุบาลขึ้นในโรงเรียนการเรือนพระนคร (มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในปัจจุบัน) ให้ชื่อตึกหลังนี้ว่า “ตึกละอออุทิศ” (เดิมใช้ละอออุทิศ) ใช้ตึกหลังนี้เป็นโรงเรียนอนุบาล ชื่อว่า โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ สังกัดกองฝึกหัดครูกรมสามัญศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของ กระทรวงศึกษาธิการ และเปิดทำการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2483 โดยมีนางจิตรา ทองแถม ณ อยุธยา (คุณหญิงจิตรา ทองแถม ณ อยุธยา) เป็นครูใหญ่คนแรก ภายในระยะเวลา 1 ปี ประชาชนให้ความสนใจนำบุตรหลานเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก กระทรวงศึกษาธิการ จึงมอบหมายให้กองฝึกหัดครูโดย มล.มานิจ ชุมสาย ดำเนินการเปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูที่สำเร็จประกาศนียบัตรประโยคครูประถมมาเข้ารับการอบรมการเป็นครูอนุบาลที่โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ หลักสูตร 1 ปี แผนกฝึกหัดครูอนุบาลเปิดเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2484 ต่อมากระทรวงศึกษาธิการมีโครงการที่จะเปิดโรงเรียนอนุบาลขึ้นเป็นตัวอย่าง จังหวัดละ 1 โรงเรียนให้ครอบคลุมทุกจังหวัด จึงได้มีการขยายการฝึกหัดครูอนุบาลโดยให้นางสาวเบญจา ตุงคะศิริ (คุณหญิงเบญจา แสงมลิ) รับหน้าที่เป็นหัวหน้าแผนกฝึกหัดครูอนุบาลเป็นคนแรก และเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการวางรากฐานด้านการฝึกหัดครูอนุบาลของประเทศไทยอีกทั้งยังเป็นผู้เสนอปรับปรุง หลักสูตรจากการอบรมครูอนุบาล (พ.ศ.2484 – 2485) มาเป็นหลักสูตรการอนุบาลศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็น การจัดการศึกษาสำหรับการฝึกหัดครูอนุบาลเป็นครั้งแรก ระยะต่อมามีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ จนเป็น หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ดังเช่นปัจจุบัน

จึงกล่าวได้ว่าจากประวัติศาสตร์อันยาวนานนั้นโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศนอกจากเป็นต้นแบบโรงเรียนอนุบาลของรัฐแห่งแรกในประเทศไทยแล้ว ยังเป็นสถานศึกษาที่ได้นำหลักการสอนแบบมอนเตสซอรีมาใช้ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารหลักฐานในอดีตที่ผ่านมา ผู้เขียนยังไม่พบหลักฐานที่กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับผู้ที่เข้ามาศึกษาฝึกหัดครูอนุบาลในยุคนั้น

การสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในปัจจุบัน

จากวันนั้นถึงวันนี้เป็นระยะเวลากว่า 80 ปีแล้วที่หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังคงมีเจตนารมณ์ที่ยึดมั่นในการมุ่งผลิตบัณฑิตทางการศึกษาปฐมวัยที่มีความรู้คู่คุณธรรม ปัจจุบันหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตนับเป็นอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่มุ่งพัฒนานักศึกษาในหลักสูตรฯ ให้มีความเชี่ยวชาญ ในศาสตร์ต่างๆ ทางการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งหลักการและวิธีการสอนที่มีความหลากหลายผ่านการลงฝึกปฏิบัติการสอน ณ โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ (เดิมคือโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ) และโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งนับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ายิ่งอันจะทำให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ตรงและเกิดความเชี่ยวชาญในศาสตร์อย่างแท้จริง

การสอนแบบมอนเตสซอรี นับเป็นนวัตกรรมการสอนเด็กปฐมวัยรูปแบบหนึ่งที่นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ควรจะได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากมีความสอดคล้องกับพระราชนโยบายการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่สนับสนุนให้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง (Child – Center) โดยคำนึงถึงเด็กแบบองค์รวมโดยเด็กในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการตามธรรมชาติของเด็กซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีความสุข (Krisorapong, 2001) อีกทั้งโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศยังเป็นสถานศึกษาแห่งแรกในประเทศไทยที่นำหลักการสอนของมอนเตสซอรีนำมาใช้ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2482

อย่างไรก็ตามจากปีพุทธศักราช 2482 ถึงปัจจุบันหลักการสอนแบบมอนเตสซอรีที่โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศนำมาใช้นั้นได้เลือนหายไปตามกาลเวลา ดังนั้นในปีพุทธศักราช 2560 รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต สมัยปัจจุบัน จึงได้มีนโยบายให้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เริ่มเปิดสอนเป็นรายวิชาใหม่ให้กับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (หลักสูตร 5 ปี) พุทธศักราช 2554 ชั้นปีที่ 4 ได้เรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี ได้แก่ ภาควิชาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 เรียนรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี และภาควิชาที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เรียนรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรีในบริบทไทย เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เข้าใจหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี และสามารถนำหลักการสอนแบบมอนเตสซอรีสู่การปฏิบัติในห้องเรียนได้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยโดยทางหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้เรียนเชิญ ดร.คำแก้ว

ไกรสรพงษ์ ผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลกรแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การสอนแบบมอนเตสซอรี มาเป็นที่อาจารย์ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนใน รายวิชาดังกล่าว

ปัจจุบันหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศูนย์วัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พุทธศักราช 2554 (หลักสูตร 5 ปี) ได้เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสอนแบบ มอนเตสซอรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะความคิดระดับสูงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง และพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อ่าน อภิปรายและเขียน เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้ และทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อน ความคิดได้อย่างรวดเร็ว (Phadeewichit, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับ Kiratiganont (2014) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์จำเป็นต้องมีการใช้เหตุผล เพราะจะทำให้มนุษย์เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ อย่างมีลำดับและมีขั้นตอน ทักษะการใช้เหตุผลเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่มีความสำคัญ และเป็นพื้นฐานของ การคิดขั้นสูงอื่นๆ ต่อไป

ทั้งหมดที่กล่าวมามีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ต้องเกิดจาก การลงมือปฏิบัติของตนเป็นทีมร่วมกับเพื่อน เน้นการลงมือทำทักษะในการเรียนรู้ และค้นคว้าหาความรู้ มากกว่าตัวความรู้ ครูและศิษย์ต้องเปลี่ยนแนวทางการทำงานจากทำโดดเดี่ยว คนเดียว เป็นทำงานและ เรียนรู้จากการทำหน้าที่ครูเป็นทีม การจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ ลงมือปฏิบัติ ผ่านการเรียนรู้จากการทำงาน (Work-based Learning) การเรียนรู้ผ่านโครงงาน (Project-based Learning) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity-based Learning) การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา (Problem-based Learning) และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือวิจัย กระบวนการ เรียนรู้ผ่านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการฝึกทักษะในการฟังอย่างลึกซึ้ง การฝึกทักษะ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และการเรียนรู้แบบ ขั้นบันได (IS) ผ่านการตั้งประเด็นคำถาม/สมมติฐาน การสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้ และสารสนเทศ การสรุปองค์ความรู้ การสื่อสาร การนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ และการบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Panich, 2012) ซึ่งสอดคล้องกับ Kanchanachaya (2016) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง ก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่ง ศตวรรษที่ 21” ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้ ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะปรับเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ ปรับให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการจัดการเรียนการสอน โดยหลักสูตรศึกษาศาสตร- บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศูนย์วัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พุทธศักราช 2554 (หลักสูตร 5 ปี) ได้นำรูปแบบ

การสอนแบบ Active Learning มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก เป็น การบูรณาการระหว่างความรู้ ความเข้าใจ การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจ

การเข้าใจถึงความแตกต่างของระบบการศึกษาในสมัยก่อนและปัจจุบันนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการ เรียนรู้เพื่อนำมาสู่การเชื่อมโยงถึงการสอนแบบมอนเตสซอรี ที่แม้หลักการสอนนี้จะมีมานานกว่า 100 ปี แต่ยังเป็นหลักการสอนที่มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการศึกษาที่ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง หรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง (Child - Center) นอกจากนั้นนักศึกษายังต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ หลักการแนวคิด บุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของมอนเตสซอรี คำศัพท์สำคัญของมอนเตสซอรี การจัดสภาพแวดล้อม อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ การสอนสามขั้นตอน หลักการจัดทำคู่มือครูและการทำคู่มือครู โดยการจัดการเรียนการสอนนั้นได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ อภิปรายจากสื่อการเรียน การสอนต่างๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ การแสดงบทบาทสมมติ การโต้แย้ง ฯลฯ เพื่อแสดงผลในเชิงวิชาการร่วมกันโดยเน้นทักษะการทำงานเป็นทีม การให้นักศึกษาได้ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้นักศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีนำเสนอข้อมูล ต่างๆ และให้นักศึกษำบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้และแนวทางการประยุกต์ใช้กับการสอนในอนาคตในแต่ละ สัปดาห์ลงในสมุดบันทึก เพื่อสะท้อนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2. การศึกษาดูงาน

การศึกษาดูงานโรงเรียนอนุบาลต่างๆ ในประเทศไทยที่ใช้หลักการสอนแบบมอนเตสซอรีเป็น อีกประสบการณ์หนึ่งที่สำคัญในการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักศึกษา อาทิ โรงเรียนอนุบาล กรแก้ว กรุงเทพฯ สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนพระยา-นาวัน จังหวัดอยุธยา โรงเรียนอนุบาลประนนท์นิจ กรุงเทพฯ โรงเรียนสมบุญวิทย์ กรุงเทพฯ โรงเรียนอานวยศิลป์ กรุงเทพฯ นักศึกษาจะได้เห็นการจัด สภาพแวดล้อม สื่อ บทบาทครู บทบาทเด็ก อุปกรณ์การสอน และการประเมินผล และมอบหมายให้ นักศึกษาได้สังเกตและจดบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ในบริบทของการสอนแบบ มอนเตสซอรี ฯลฯ แล้วนำมา อภิปรายร่วมกันอีกครั้งในชั้นเรียน

3. ฝึกปฏิบัติ

การฝึกปฏิบัตินับเป็นหัวใจสำคัญของรายวิชาที่นักศึกษาต้องสามารถนำองค์ความรู้ทั้งหมด มาประยุกต์ใช้ได้จริงในชั้นเรียน โดยการฝึกทำอุปกรณ์ของมอนเตสซอรีที่ไม่ต้องหาซื้อ เนื่องจากหายากและมีราคาสูง แต่สามารถทำจากวัสดุเหลือใช้ วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น วัสดุที่หาได้ในชีวิตประจำวัน ที่ทำออกมา แล้วยังคงวัตถุประสงค์ตามหลักการสอนแบบ มอนเตสซอรี ทั้งในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ การฝึกทำอุปกรณ์นี้จะเริ่มต้นทำตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ในรายวิชาการ สอนแบบมอนเตสซอรี และในขณะที่เรียนนักศึกษาจะได้เรียนรู้ขั้นตอนและการสอนแบบมอนเตสซอรีที่ถูกต้อง

ผ่านการสาธิตการสอนจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนอนุบาลกรแก้ว อีกทั้งได้ลงมือทดลองฝึกอุปกรณ์ที่ตนเองได้ทดลองทำ และนำไปใช้ทดลองสอนจริงที่ห้องปฏิบัติการการสอนแบบมอนเตสซอรี ที่ทางหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จัดเตรียมไว้ โดยจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องปฏิบัติการสอนให้คล้ายคลึงกับห้องเรียนมอนเตสซอรีในโรงเรียนอนุบาล และได้ประสานงานกับโรงเรียนสาธิตละอออุทิศในการนำเด็กอนุบาลมาทดลองอุปกรณ์ที่นักศึกษาได้ทำขึ้นและให้นักศึกษาได้ทดลองสอนในสถานการณ์จริง ทำให้นักศึกษาได้เกิดประสบการณ์ตรงที่มีความหลากหลาย

การสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในอนาคต

การสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในอนาคตนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนยังคงยึดหลักการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning โดยมุ่งให้นักศึกษาได้รับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงบทบาทครูในระบบมอนเตสซอรี ในการเตรียมสภาพแวดล้อม สื่ออุปกรณ์ให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับเด็กภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุขอบอุ่นและสบายใจ สามารถแนะนำวิธีการใช้สื่ออุปกรณ์เพื่อให้เด็กได้รู้จักวิธีการใช้ ตลอดจนรู้วัตถุประสงค์ของสื่อให้อิสระเด็กในการปฏิบัติกิจกรรม โดยให้เด็กปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้องจนสำเร็จก่อน จากนั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์จากสื่อที่ปฏิบัติตามช่วงเวลาของเด็กสนใจและที่สำคัญต้องสังเกตการทำงานของลูกเพื่อปรับและพัฒนาสภาพแวดล้อม สื่ออุปกรณ์ให้สอดคล้องกับเด็กและศักยภาพของเด็กยิ่งขึ้นโดยไม่เข้าไปขัดจังหวะกระบวนการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สมารถในการทำงานตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาของเด็กแต่ละบุคคล

ที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชั้นเรียน เช่น สามารถทำสื่ออุปกรณ์ของมอนเตสซอรีได้เองโดยประยุกต์ให้เข้ากับบริบทไทย เนื่องจากปัญหาที่ผ่านมา พบว่า ในระบบมอนเตสซอรีเน้นให้เด็กใช้อุปกรณ์ โดยอุปกรณ์ของมอนเตสซอรีเป็นอุปกรณ์ที่มีราคาแพงมาก ถือเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งที่ว่าหากจะทำโรงเรียนมอนเตสซอรี จะต้องมีทุน มีงบ และคนที่จะมาเรียนได้ก็ต้องเป็นลูกคนรวยเท่านั้น จุดอ่อนนี้เกิดขึ้นเมื่อหลายปีก่อนในต่างประเทศ แต่ขณะนี้ อุปกรณ์ไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคอีกต่อไป เพราะที่ผ่านมาแอฟริกาได้นำระบบมอนเตสซอรีไปใช้แล้วและได้ผลดี ศูนย์อพยพในประเทศเขมรก็นำไปใช้ได้เช่นกัน สำหรับในประเทศไทยมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) โรงเรียนที่ร่อยเอ็ดซึ่งช่วงแรกเป็นเพียงสถานรับเลี้ยงเด็กในแหล่งเสื่อมโทรม ปัจจุบันกลายเป็นโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับจากลูกข้าราชการ ลูกผู้มีอันจะกินก็อยากมาโรงเรียนนี้กันมากขึ้น ซึ่งอุปกรณ์ทั้งหมดสามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้ ไม่จำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์แพงๆ มาใช้ (Krisorapong, 2001) ดังนั้นในอนาคต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พุทธศักราช 2554 (หลักสูตร 5 ปี) จึงมีความมุ่งหวังให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้เรียนในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรีในบริบทไทย เพื่อให้นักศึกษาได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชั้นเรียน

นักศึกษาจะได้เรียนรู้การจัดการเรียนสอนแบบมอนเตสซอรีในบริบทไทยจากสถานศึกษาต้นแบบ ที่ได้นำหลักการสอนแบบมอนเตสซอรีไปใช้จริง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว กรุงเทพฯ สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนพระยา-นาวัน จังหวัดอยุธยา โรงเรียนอนุบาลประนันทนิจ กรุงเทพฯ โรงเรียนสมบุญวิทย์ กรุงเทพฯ โรงเรียนอานวยศิลป์ กรุงเทพฯ และได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น รวมถึงได้ลงมือปฏิบัติการใช้อุปกรณ์ด้วยตนเองเพื่อที่จะนำไปสอนเด็กปฐมวัยในอนาคต

นอกจากนั้นในปีพุทธศักราช 2560 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ระดับชั้นบ้านหนูน้อย (อายุ 1 ปี 3 เดือน ถึง 1 ปี 11 เดือน) และระดับชั้นบ้านสาธิต (อายุ 2-3 ปี) ได้เพิ่มเติมหลักสูตรการสอนแบบมอนเตสซอรีในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต บุรณาการเข้าไปในห้องเรียน จำนวน 8 ห้องเรียน เพื่อเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ศูนย์ลำปาง ศูนย์นครนายก และวิทยาเขตสุพรรณบุรี และได้มีการจัดอบรมครูในโรงเรียนในระดับชั้นบ้านหนูน้อยและบ้านสาธิตให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี การทำอุปกรณ์ต่างๆ ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต และการสาธิตอุปกรณ์เพื่อใช้ในชั้นเรียน ซึ่งในอนาคตอาจมีความต้องการครูที่ผ่านการอบรมมากขึ้นเพื่อลงไปช่วยจัดประสบการณ์การเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี ทางหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พุทธศักราช 2554 (หลักสูตร 5 ปี) จึงมีการวางแผนในอนาคตให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ได้ผ่านการเรียนในรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรี และรายวิชาการสอนแบบมอนเตสซอรีในบริบทไทย ได้ลงฝึกสังเกตการสอน และทดลองสอนในชั้นเรียนของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ระดับชั้นบ้านหนูน้อยและบ้านสาธิต รวมทั้งโรงเรียนนานาชาติที่ใช้ระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี ในอนาคต เพื่อเป็นการขยายโอกาสกับนักศึกษาในการได้รับประสบการณ์ในการทดลองสอนแบบมอนเตสซอรี และได้ฝึกการสื่อสารการใช้ภาษาอังกฤษจากสถานการณ์จริงในโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในการปฏิบัติงานในอนาคต นอกจากนั้นควรมีการจัดอบรมเพิ่มเติมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ อาทิ ครูของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ อาจารย์ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เป็นผู้สอนและมีความสนใจในหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี ฯลฯ

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องราวในอดีตเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ในปัจจุบัน และอนาคต ดังที่ในอดีตโรงเรียนสาธิตละอออุทิศเป็นโรงเรียนอนุบาลของรัฐในประเทศไทยที่ได้เคยนำเอาหลักการสอนแบบมอนเตสซอรีมาใช้ แต่ได้สูญหายไปตามกาลเวลา และแม้ในอดีตจะไม่พบหลักฐานการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับผู้ที่เรียนฝึกหัดครูอนุบาลในสมัยนั้นก็ตาม แต่การนำหลักการสอนที่มีคุณค่าดังเช่นการสอนแบบมอนเตสซอรีมาสอนให้กับนักศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พุทธศักราช 2554 (หลักสูตร 5 ปี) ชั้นปีที่ 4 ในปัจจุบัน ผ่านรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย

นั้นช่วยสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างแท้จริงในทุกมิติ นับเป็นโอกาสและความท้าทายของนักศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนำเอาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชั้นเรียนและหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ยังคงมุ่งหวังที่จะผลิตบัณฑิตทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ มีความเชี่ยวชาญทางศาสตร์การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อออกไปรับใช้ชุมชนและสังคมต่อไปในอนาคต

References

- คำแก้ว ไกรสรพงษ์. (2544). *เบื้องต้นการสอนแบบมอนเตสซอรี*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.ที.ครีเอทีฟ เฮาส์.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2558). *การสอนแบบมอนเตสซอรี จากทฤษฎีสู่แนวทางนำไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- ณัฐพงศ์ กาญจนฉายา. (2559). การจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์. *วารสารวิจัย มสธ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(3). สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2560. จาก <https://research.dusit.ac.th/new/upload/file/390447ebe24801d30e38abe58784a7d0.pdf>
- ภาวิณี สาธายะเพชร. (2558). 5Ts กับความสำเร็จด้านครุศึกษาของประเทศไทย. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 43(3), 65-81.
- มินดา วงศ์วิชิต. (2543). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล: กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลที่ใช้วิธีการของมอนเตสซอรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวเรศ รักดีจิตร. (2557). Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ใน *การเสวนาทางวิชาการวันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- รัชณี เวชปาน. (2545). *การศึกษาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาจากการสอนแบบมอนเตสซอรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสอภางค์.
- วิณา กวยสมบุญ. (2542). *การศึกษาการพัฒนาและการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอนุบาลที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีและวอลดอร์ฟ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพินท์ เหล่าสุวรรณพงษ์. (2541). การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นก่อนประถมศึกษา ระหว่างวิธีสอนแบบมอนเตสซอรี กับวิธีสอนตามคู่มือครู (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัจฉราวรรณ มะกาเจ. (2541). การศึกษาความพร้อมด้านการเขียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นก่อนประถมศึกษาจากการเตรียมความพร้อมโดยวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Translate Thai Reference

Bhulpat, J. (2016). *Montessori teaching From theory to implementation*. Bangkok: Institute of Academic Development (IAD). (in Thai)

Kanchanachaya, N. (2016). Creative Problem Solving Process Instructional Management. *SDU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 12(3). Retrieved 22 November 2017 from https://research.dusit.ac.th/new/upload/file390447e3be24801d30e38abe5878_4a7d0.pdf. (in Thai)

Kiratiganont, D. (2014). Promotion of Reasoning Skills in Instruction Using Philosophical Principles. *SDU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 10(2). Retrieved 22 November 2017 from <https://research.dusit.ac.th/new/upload/file/89dea6f1d85bc7949d01abdf6a74c036.pdf>. (in Thai)

Kuaysomboon,V. (1999). *A Study of Curriculum Development and Implimentation in Kindergarten Using Montessori and Waldorf Approaches* (Master's thesis). Bankok: Chulalongkorn University (in Thai)

Laosuwannapong,O. (1998). *A Comparison of Sensorimotor Abilites of The Preschool Children With Mental Retardation Through Montessori Program and The Teacher's Manual Method* (Master's thesis). Bankok: Srinakarinwirot University. (in Thai)

Magaje, A. (1998). *A Study of Handwritting Readiness of Preschool Children with Mental Retardation Through Montessori Method* (Master's thesis). Bankok: Srinakarinwirot University. (in Thai)

- Panich, V. (2012). *21st Century Learning Path for Disciples*. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation. (in Thai)
- Phadeewichit, Y. (2014). *Active Learning with 21st Century Learning*. Document of Academic Forum “Academic Promotion Day for the Quality of Teaching and Learning” at the Auditorium of Nakornsawan Rajabhat University. Nakornsawan: Nakornsawan Rajabhat University. (in Thai)
- Satayapetch, P. (2015). 5Ts The Reason Why Teacher Education in Finland is Successful. *Journal of Education Studies Chulalongkorn University*, 43(3), 65-81. (in Thai)
- Wetchapan, R. (2002). *A Study on Mathematical Readiness of Preschoolers with Mild Mental Retardation using Montessori Method* (Master’s thesis). Bangkok: Srinakarinwirot University. (in Thai)
- Wongwichit, M. (2000). *A Study of Preschool Children’s Social Behaviors : A Case Study of a Preschool Using Montessori Method* (Master’s thesis). Bankok: Chulalongkorn University. (in Thai)

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.จุฬินทิพา นพคุณ

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

295 ถนนราชสีมา เขตดุสิต 10300

e-mail: chulin30@hotmail.com

